

COVID-19 RİSK ALGISI ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇE'YE UYARLAMASI: GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI*

Ayşe ASLAN¹, Azmi YALÇIN²

Makale Bilgisi

Araştırma Makalesi

DOI: 10.35379/cusosbil.977428

Makale Geçmişi:

Geliş 01.08.2021

Düzeltilme 19.11.2021

Kabul 03.12.2021

Anahtar Kelimeler:

Covid-19 Risk Algısı,

Güvenilirlik ve Geçerlilik,

İş Tatmini,

Görev Performansı,

İşten Ayrılma Niyeti.

ÖZ

Mevcut araştırmanın temel amacı, Plohl ve Musil (2021) tarafından geliştirilen Covid-19 risk algısı ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanarak güvenilirliğinin ve geçerliliğinin ortaya konulmasıdır. Bu kapsamda, kamu ve özel sektörde görev yapan çalışanlardan kolayda ve kartopu örneklem metodu kullanılarak anket aracılığıyla 887 veri elde edilmiştir. Söz konusu ölçüm aracının güvenilirliğini test etmek için içsel tutarlılık (Cronbach alpha) ve iki yarıya bölme yöntemi (split-half) kullanılırken yapı geçerliliğini test etmek için açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri uygulanmıştır. Ayrıca ayrışma, birleşme ve ölçüt geçerliliklerini geçerliliğini saptamak amacıyla iş tatmini, görev performansı ve işten ayrılma niyeti ölçekleri kullanılmıştır. Veri analizi neticesinde, Covid-19 risk algısı ölçeğinin içsel tutarlılık katsayısının 0,92 olduğu bulgulanmış olup orijinal ölçüm aracıyla tutarlı bir şekilde tek boyutlu bir yapıya sahip olduğu doğrulanmıştır. Ayrıca, Covid-19 risk algısı ölçeğinin, yapı güvenilirliğini, ayrışma, birleşme ve ölçüt geçerliliğini sağladığı tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular, Plohl ve Musil (2021) tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye uyarlanan Covid-19 risk algısı ölçeğinin Türkiye bağlamında yapılacak olan araştırmalarda kullanılabilir, oldukça güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çalışmada ayrıca, Covid-19 risk algısının, iş tatmini ve görev performansı ile negatif ilişkili, işten ayrılma niyeti ile pozitif ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ADAPTATION OF COVID-19 RISK PERCEPTION INTO TURKISH: A VALIDITY AND RELIABILITY STUDY

Article Info

Research Article

DOI: 10.35379/cusosbil.977428

Article History:

Received 01.08.2021

Revised 19.11.2021

Accepted 03.12.2021

Keywords:

Covid-19 Risk Perception,

Reliability and Validity,

Job Satisfaction,

Task Performance,

Intention to Leave.

ABSTRACT

The main purpose of the current research is to adapt the Covid-19 risk perception scale developed by Plohl and Musil (2021) into Turkish and to reveal its reliability and validity. In this context, 887 data were obtained from the employees working in the public and private sectors, by using the convenience and snowball sampling methods via survey. While internal consistency (Cronbach alpha) and split-half method were used to test the reliability of the scale, explanatory and confirmatory factor analyses were applied to test the construct validity. In addition, job satisfaction, task performance and intention to leave scales were used to determine the validity of divergent, convergent and criterion validity. As a result of the data analysis, the internal consistency coefficient of the scale was found to be 0.92, and it was confirmed that it had a one-dimensional structure consistent with the original measurement tool. Moreover, it has been determined that Covid-19 risk perception scale provides construct validity, divergent validity, convergent validity and criterion validity. The findings reveal that the Covid-19 risk perception scale developed by Plohl and Musil (2021) and adapted to Turkish is a very reliable and valid scale that can be used in studies to be conducted in the context of Turkey. In this study, it was also concluded that Covid-19 risk perception is negatively related to job satisfaction and task performance, and positively related to intention to leave.

* E-48167523-044-13393nolu Etik Kurul kararı ile uygun bulunmuştur.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Şırnak Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, ayseaslan@sirnak.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5742-8938.

² Prof. Dr., Çukurova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, ayalcin@cu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9323-3350.

Alıntılanmak için/Cite as: Aslan, A., Yalçın, A. (2022), COVID-19 Risk Algısı Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlaması: Geçerlilik Ve Güvenilirlik Çalışması, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 31 (1), 1-20.

GİRİŞ

Bireylerin beklentilerini nasıl oluşturduklarını, güncellediklerini ve dolayısıyla davranış seçimlerini, özellikle de ekonomik davranışlarını anlamak hem politika yapımcılar hem de akademisyenler için kritik bir öneme sahiptir (Barrios & Hochberg, 2020, s. 1). Covid-19 gibi yeni, gözlemlenemeyen ve öngörülemez tehlikenin olduğu ortamlarda veya durumlarda bir kişinin söz konusu duruma ilişkin öznel risk algısı, kişinin davranışlarını etkileyebilmektedir (Yıldırım & Güler 2020, s. 1; Wise ve diğerleri, 2020, s. 2). Covid-19 pandemisine yönelik ortak mücadele zamanlarında, bireylerin çok farklı şekillerde davranış sergilemeleri; söz konusu yeni virüsle ilgili risk algısına dayandırılabilir, nitekim yeni virüse ilişkin risk algısı, farklı yerlerdeki bireylerin davranışları arasında büyük farklılıklara neden olabilmektedir (Cori ve diğerleri, 2020, s. 2). Duygu olarak risk modeli (risk-as-feelings model), insanların tehlikeye karşı tepkilerini; içgüdüsel ve sezgisel olarak tanımlamakta ve insanların tepkilerinin bir tehlikenin belirli özelliklerine bağlı olarak değiştiğini vurgulamaktadır. Riskler olağan dışı olduklarında, bilim tarafından bilinmediğinde, uzun süreli tedavi gerektiren bir hastalığa neden olduğunda ya da aynı anda birçok insanı öldürdüğünde daha tehlikeli olarak algılanmaktadır (Caserotti ve diğerleri, 2021, s. 2). Bu noktada, risk algısı, davranış değişikliği teorilerinin anahtar/temel bir bileşeni (Barrios & Hochberg, 2020, s. 1) olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim, risk algısı çalışmaları; inançların, bilgilerin, değerlerin ve tutumların sadece kararları değil, aynı zamanda davranışları ve doğrudan insanların çevresel baskılara maruz kalmasını da etkilediğinin kabul edilmesi ile ilgili bir konu (Cori ve diğerleri., 2020, s. 1) olarak ifade edilmektedir.

Riskin; siyasal tutumlar ve politik kararlarda çok önemli bir faktör olduğuna inanılması nedeniyle risk algısının, 1970'lerden beri önemli bir araştırma konusu olduğu (Sjöberg, 2004, s. 51) göze çarpmaktadır. Sosyal bilimler alanında yapılan güncel birçok araştırma ve uygulamada risk algısına odaklanıldığı (Sjöberg, 2003, s. 187) dile getirilmektedir. Benzer şekilde, pandeminin insan üzerindeki etkisini azaltmada ve yönetmede yardımcı olabilecek psikolojik faktörleri belirlemek, önemli (Yıldırım ve diğerleri, 2021, s. 36) olduğundan Covid-19 pandemisinin vuku bulmasından bu yana birçok alanda Covid-19 ile ilgili araştırmalar yapılarak konu, bütün yönleriyle incelenmeye ve anlaşılmaya çalışılmaktadır. Bu kapsamda yabancı literatürde son zamanlarda yaşanan Covid-19 risk algısının birçok çalışmaya (Abdelrahman, 2020; Barrios & Hochberg, 2020; Burger vd., 2020; Cori vd., 2020; Cihan vd. 2020; Ding vd., 2020a; Ding vd., 2020b; Dratva vd., 2020; Dryhurst vd., 2020; Gerhold, 2020; Gorini vd., 2020; Iorfia vd., 2020; Jahangiry vd., 2020; Hou vd., 2020; Huynh, 2020a; Huynh, 2020b; Krok & Zarzycka, 2020; Kuang vd., 2020; Lanciano vd., 2020; Lohiniva vd., 2020; Niepel vd., 2020; Peres vd., 2020; Qian & Li, 2020; Samadipour vd., 2020; Serwaa vd., 2020; Taghrir vd., 2020; Wahed, vd., 2020; Xie vd., 2020; Ye & Lyu, 2020; Yıldırım & Güler 2020; Alschuler vd., 2021; Bae & Chang, 2021; Caserotti vd., 2021; Duong vd., 2021; Foroudi vd., 2021; Han vd., 2021; Lee, Wu & Lee, 2021a; Malecki vd., 2021; Plohl & Musil, 2021; Rana vd., 2021; Rodriguez-Besteirovd., 2021; Yan vd., 2021; Yıldırım vd., 2021; Zeballos Rivas vd., 2021; Zhong vd., 2021) konu olduğu tespit edilmiştir.

Türkiye bağlamında ise Covid-19 risk algısının belirleyicileri ya da sonuçlarını içeren sınırlı sayıda çalışmaya (Demir & Türkmen, 2020; Hoşgör & Aközlü, 2021; Duygun, 2021) rastlanılmıştır. Bu nedenle, çevresel riskler gibi diğer risk alanlarıyla karşılaştırıldığında, halkın ortaya çıkan bulaşıcı hastalıklarla ilişkili riskleri nasıl algıladığı hakkında çok daha az şey bilinmektedir (Dryhurst ve diğerleri, 2020, s. 995).

Risk algısı, bir riskle ilişkili olumsuz bir sonucun meydana gelme olasılığına ilişkin öznel yargılara işaret etmektedir (Duong ve diğerleri, 2021, s. 2). Bu doğrultuda Covid-19 risk algısı ise bir kişinin yeni koronavirüsün ciddi bir tehdit oluşturduğuna inanma derecesi olarak ifade edilmektedir (Plohl & Musil, 2021, s. 2). Covid-19, hem bilimin hem de insanların çok az bilgi ve deneyime sahip olduğu ya da hiç bilgi sahibi olmadığı, felaket niteliğinde değerlendirilen, dolayısıyla güçlü duygular uyandıran yeni bir hastalık olduğundan Covid-19'un yüksek risk algısına neden olması beklenmektedir (Caserotti ve diğerleri, 2021, s. 2).

Covid-19' a ilişkin risk algısı, Covid-19 virüsünün yayılmasını önleyici faaliyetlerde bulunma istekliliğini ve motivasyonunu etkileyebilecek faktörlerden biri olduğu gerekçesiyle insanların Covid-19 risk algılarını anlamak, sağlık politikasını iletmek için etkili bir yöntem olabilir (Ding ve diğerleri, 2020a, s. 2). Bununla birlikte risk algısı, koruyucu ya da önleyici tedbirlerin alınmasında tetikleyici bir rol oynadığı için (Cori ve diğerleri, 2020, s. 3) tedbir amaçlı, önleyici, koruyucu davranışları etkileyen önemli bir faktör olabilir (Zhong ve diğerleri, 2020, s. 14). Bunlara ek olarak, Covid-19 pandemisine verilen psikolojik ve davranışsal tepkileri değerlendirmek için Covid-19'a ilişkin algılanan riskin, koruyucu davranışlarla nasıl bağlantılı olduğunu belirlemenin çok önemli (Wise ve diğerleri, 2020, s. 2) olduğu vurgulanmaktadır. İnsanları bu riski önleyici davranışları benimsemeye ikna etmek ve etkili bir plan geliştirmek için bir riskin nasıl algılandığının bilinmesi gerekmektedir. Bu gerekçeyle insanların yeni hastalık olarak nitelendirilen Covid-19'a ilişkin risk algısının ölçülmesi, böyle bir durumda etkili bir plan hazırlanmasında ya da risk iletişiminin sağlanmasında ve söz konusu enfeksiyonun

kontrol altına alınmasında (Caserotti ve diğerleri, 2021) hastalığın daha geniş kitlelere yayılmasını önlemede faydalı bilgiler sağlayabilir. Öte yandan Covid-19 riskinin farkında olunmaması, erkeklerin veya gençlerin enfeksiyon risklerini hafife alma eğilimleri gibi sık bildirilen eğilimlerin söz konusu enfeksiyon riskiyle ilgili yanlış algıların ortaya çıkmasına neden olabileceği (Burger ve diğerleri, 2020, s. 5) ve hastalığın yayılımını arttırabileceği düşüncesi, Türkçe alanyazında Covid-19 risk algısı ile ilgili çok sınırlı sayıda çalışmanın olması, bu araştırmada Covid-19 risk algısı değişkeni ile ilgilenilmesinde bir başka önemli etkidir.

Bu çerçevede mevcut araştırmanın amacı, Plohl ve Musil (2021) tarafından geliştirilen Covid-19 risk algısı ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanarak güvenilirliğinin ve geçerliliğinin tespit edilmesidir.

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

2019 yılının sonundan bu yana Wuhan'da insan sağlığına ciddi tehdit oluşturabilen, büyük ekonomik kayıplara ve paniğe neden olabilen en son ortaya çıkan bulaşıcı hastalıklardan biri olarak ifade edilen koronavirüs hastalığı (Covid-19) birdenbire ortaya çıkmıştır (Ding ve diğerleri, 2020a, s. 2). Bu nedenle, bugünlerde dünya; ciddi bir halk sağlığı krizi (Covid-19'un yayılması) yaşamakta (Ding vd., 2020b, s. 1) ve hızla yayılan yeni koronavirüs (Covid-19) tehdidi altındadır (Yıldırım ve diğerleri, 2021, s. 35). Covid-19 pandemisi, dünya çapında ülkelerde insanların sağlıkları başta olmak üzere, insanları fizyolojik, psikolojik ve toplumsal açılardan etkilediği gibi sağlık, eğitim ve ekonomi alanlarında, ülkelerin politik, yasal ve uluslararası ilişkilerinde, insanların çalışma ve sosyal hayatlarında pek çok alanı ve süreci radikal ve köklü bir biçimde etkilemektedir (Aslan & Yalçın, 2021: 95). Bu tarz kriz olayları, insanların günlük hayatlarını değiştirebilmekte ve hatta güvenliklerini tehdit edebilmektedir (Ding ve diğerleri, 2020b, s. 1). Bu gerekçeyle, Covid-19 pandemisi, dünya nüfusunun sağlığı ve iyi oluş düzeyi için benzersiz bir tehdit olarak (Alschuler ve diğerleri, 2021, s. 6) görülmektedir.

Covid-19 pandemisinin sürekli bir şekilde artmasından kaynaklanan karantina ve izolasyon tedbirlerinin uygulanması, insanların kaygılanmasına, endişeli hissetmesine ve kendilerini Covid-19'a yakalanma riski altında olduklarına ilişkin bir algıya kapılmalarına neden olmaktadır (Yıldırım & Güler, 2020, s. 1).

Risk terimi kavramsal olarak incelendiğinde, risk terimi için ne bilimde ne de kamuoyunda genel kabul görmüş bir tanım olmamasına rağmen (Renn, 1998, s. 50) risk kavramına ilişkin birçok tanımlamada “geleceği tahmin etme düşüncesi”, “belirsiz sonuçlar” (Joffe, 2003, s. 55), “gerçeklik ve bir şeyin olabileme ihtimali arasındaki ayırım” (Renn, 1998, s. 50) gibi ortak unsurlar belirtilmektedir. Risk kavramı, “insan eylemlerinin veya olaylarının, insanların değer verdiği unsurları etkileyen sonuçlara yol açma olasılığına” işaret etmektedir (Renn, 1998, s. 51). Bu çerçevede risk algısı, insanların maruz kaldıkları veya maruz kalabilecekleri tehlikelere ilişkin sezgisel değerlendirmelerini ifade etmektedir ve insanların belirli bir nedenle ilişkilendirdiği çok sayıda istenmeyen sonuçları içermektedir (Cori ve diğerleri, 2020, s. 3). Benzer bir tanımda yine risk algısı terimi genellikle bireylerin maruz kalabilecekleri tehlikeler hakkındaki yargıları ve değerlendirmeleri (Yang & Cho, 2017, s. e54) olarak açıklanmıştır.

Bilişsel psikolojide teorik bir kavram olarak risk algısı, tüketici davranışı ve turizm araştırmalarında, özellikle risk yönetimi ile ilgili çalışmalarda, insanların psikolojik ve davranışsal tepkileri hakkında fikir edinmek için kullanılmıştır (Zhan ve diğerleri, 2020, s. 2). Bu bağlamda risk algısı, bireyin dış dünyadaki çeşitli nesnel tehlikeleri algılamasını ve anlamasını ifade eden psikoloji kategorisine girmekte (Ding ve diğerleri, 2020a, s. 2) ve insanların bir olayın muhtemel/olası olumsuz sonuçlarına ilişkin öznel yargıları (Ding ve diğerleri, 2020b, s. 3) olarak ifade edilmektedir. Bu nedenle risk algısı, insanların olumsuz bir sonucun olasılığı ve sonuçlarına ilişkin psikolojik değerlendirmelerini yansıtmakta (Yıldırım & Güler, 2020, s. 1) ve insanların riskin özellikleri, riskin önem düzeyi/şiddeti ve riskin yönetilme şekli hakkında yarattığı subjektif düşüncesi (Cori ve diğerleri, 2020, s. 3) olarak da tanımlanmaktadır. Algılanan riskin bazı bileşenleri, finansal, fiziksel, psikolojik ve tatmin edici sonuçlar veya çıktılar ile ilgili konuları kapsar (Li ve diğerleri, 2015, s. 375).

Bu araştırma kapsamında Covid-19 risk algısını tanımlamak gerekirse, Covid-19 risk algısı; Covid-19 pandemisinin insanlar üzerinde yaratacağı fiziksel ve psikolojik olumsuz sonuçlara ek olarak örgütsel anlamda iş çıktıları üzerinde de olumsuz etkilere neden olacağına ve söz konusu virüsün insan yaşamı için bir tehdit olduğuna ilişkin bireylerin öznel ve sezgisel düşünceleri, değerlendirmeleri, yargılarıdır.

LİTERATÜR TARAMASI

Sağlık İnanç Modeli (Rosenstock, 1966), Koruma Motivasyonu Teorisi (Rogers, 1975) Genişletilmiş Paralel Süreç Modeli (Witte, 1992) dâhil olmak üzere çeşitli davranışsal değişim teorileri, risk algısının; davranışın çok önemli bir yordayıcısı olduğunu öne sürmektedir (Napper ve diğerleri, 2012, s. 1076; Duong ve diğerleri, 2021,

s. 3). Algılanan risk, tutum veya davranış değişikliğini motive etmek için tek başına yeterli olmasa da, değişim için gerekli görülmektedir (Napper ve diğerleri, 2012, s. 1076).

Risk algısı, çeşitli günlük aktivitelerde yer alan ve potansiyel risk içeren kararlar almak zorunda kaldıklarında insanların davranışlarını yönlendirmekten sorumlu bilişsel bir süreç (Capone ve diğerleri, 2020, s. 3) olarak tanımlanmaktadır. Bu gerçekle risk algısı, risk davranışlarını etkileyen önemli bir faktördür. Düşük risk algısına sahip kişiler, riskli davranışlarda bulunma veya önleyici davranışları azaltma eğilimindeyken yüksek risk algısına sahip kişiler önleyici davranış sergileme eğilimindedir (Ding ve diğerleri, 2020a, s. 2). Yüksek düzeyde Covid-19 risk algısı, insanların evde kalarak bir araya gelip toplanmasını önlediği gibi insanların birbirleri arasında fiziksel ve sosyal mesafeyi korumalarını ve kişisel hijyene (el yıkama) önem vermelerini sağlayarak Covid-19'un yayılımını önleyici davranışlar sergilemeleri yönünde de teşvik edebilir (Yıldırım & Güler, 2020, s. 1; Wise ve diğerleri, 2020, s. 10). Öte yandan, düşük düzeyde Covid-19 risk algısı, insanların koruyucu önlemlere ilişkin uyum sağlamalarını olumsuz yönde etkileyebilir, hastalığın aile bireylerine ve halka bulaşmasını artırabilir, sonuç itibarıyla artan vaka ve ölüm sayılarını beraberinde getirebilir (Hoşgör & Aközlü, 2021, s. 183). Bunlara ek olarak Covid-19 risk algısının ve risk algısıyla ilgili faktörlerin, insanların akıl sağlığı (Ding vd., 2020b); sağlıkla ilgili davranışsal niyetler (tutumlar, algılanan normlar ve öz yeterlilik) (Duong ve diğerleri, 2021, s. 3) üzerinde de önemli etkilere sahip olduğu görülmektedir.

İlgili alan yazın incelendiğinde son zamanlarda yaşanan Covid-19 risk algısının birçok çalışmaya (Abdelrahman, 2020; Barrios & Hochberg, 2020; Burger vd., 2020; Cori vd., 2020; Cihan vd. 2020; Ding vd., 2020a; Ding vd., 2020b; Dratva vd., 2020; Dryhurst vd., 2020; Gerhold, 2020; Gorini vd., 2020; Iorfa vd., 2020; Jahangiry vd., 2020; Hou vd., 2020; Huynh, 2020a; Huynh, 2020b; Krok & Zarzycka, 2020; Kuang vd., 2020; Lanciano vd., 2020; Lohiniva vd., 2020; Niepel vd., 2020; Peres vd., 2020; Qian & Li, 2020; Samadipour, Ghardashi & Aghaei, 2020; Serwaa vd., 2020; Taghrir vd., 2020; Wahed, vd., 2020; Xie vd., 2020; Ye & Lyu, 2020; Yıldırım & Güler 2020; Alschuler vd., 2021; Bae & Chang, 2021; Caserotti vd., 2021; Duong vd., 2021; Foroudi, Tabaghdehi & Marvi, 2021; Han vd., 2021; Lee, Wu & Lee, 2021a; Malecki, Keatin & Safdar, 2021; Plohl & Musil, 2021; Rana vd., 2021; Rodriguez-Besteirovd., 2021; Yan vd., 2021; Yıldırım, Geçer & Akgül, 2021; Zeballos Rivas vd., 2021; Zhong vd., 2021) konu olduğu tespit edilmiştir.

Çeşitli faktörlerden etkilenen risk algılamalarında (Ding ve diğerleri, 2020a, s. 2) kültürel faktörlerin önemli bir rol oynadığı (Wise ve diğerleri, 2020, s. 12) belirtilmektedir. Yaş veya sağlık durumu gibi faktörler de bireylerin virüs tehdidini nasıl algıladıklarını şekillendirebilmektedir (Alschuler ve diğerleri, 2021, s. 1). Nitekim, daha önce yapılan çalışmalarda bazı demografik özelliklerin (cinsiyet, medeni durum, yaş, meslek, yaşanılan yerin özelliği, kronik rahatsızlığının olup olmaması vb.) insanların hastalıklara yönelik risk algısı üzerinde etkiye sahip olduğunu ampirik açıdan kanıtlar sunulmuştur (akt: Hoşgör & Aközlü, 2021, s. 182). Bununla birlikte, risk algısının yaşa göre farklılık gösterdiği (Capone ve diğerleri, 2020, s. 3) de vurgulanmaktadır. Birden fazla ülkede yapılan analizlerde, virüsle doğrudan kişisel deneyimi olan ve daha toplum yanlısı bir dünya görüşüne sahip olan insanlarda Covid-19 risk algısının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Dryhurst ve diğerleri, 2020, s. 1003).

Covid-19 risk algısının, insanların psikolojik ve davranışsal tepkileri hakkında fikir edinmek için kullanıldığı (Zhan ve diğerleri, 2020, s. 2), risk algısının; davranışın çok önemli bir yordayıcısı olduğu (Napper ve diğerleri, 2012, s. 1076; Duong ve diğerleri, 2021, s. 3) ve tutumlar üzerinde etkisi olduğu (Duong ve diğerleri, 2021, s. 3), alanyazında en çok ilgilenele, çalışılan, araştırılan iş tutumunun ise iş tatmini (Newstrom & Davis, 1997, s. 276; Lambert, Hogan & Griffin, 2007, s. 644) olduğu vurgulanmaktadır. Bunlara ek olarak Covid-19 salgınıyla mücadele etmek için hükümetlerin aldığı önlemlerin; insanların ekonomik, fiziksel ve zihinsel iyi-oluş düzeylerini ve ayrıca çalışanların gelecekteki görev performanslarını nasıl etkileyeceğinin belirsiz olduğunun (Aguiar-Quintana ve diğerleri, 2021, s. 1) ve enfeksiyonun yayılmasına veya bulaşmasına yol açan herhangi bir vaka gibi, Covid-19 tehlikesinin de çalışanların çeşitli nedenlerle işten ayrılma niyetlerini etkileyebileceğinin (Varasteh, Esmaeili & Mazaheri, 2021, s. 2) de altı çizilmektedir. Bu görüşlerden hareketle mevcut çalışmada Covid-19 risk algısı ölçeğinin ölçüt geçerliliğini sınamak için iş tatmini, görev performansı ve işten ayrılma niyetine ilişkin ölçekler kullanılmıştır. Kavramsal açıdan kısaca bu değişkenleri tanımlamak gerekirse, iş tatmini, insanların işlerini ne ölçüde sevdiğini, işlerini ne kadar tatmin edici buldukları veya çalışanın ihtiyaçlarının, işi tarafından karşılandığını nasıl algıladığı (Soto-Rubio, Giménez-Espert, & Prado-Gascó, 2020, s. 3) olarak tanımlanmaktadır. İşten ayrılma niyeti, bir çalışanın belirli bir süre içinde işini gönüllü olarak bırakma seçeneği olarak (Zhang ve diğerleri, 2020, s. 2) ifade edildiği gibi, çalışanın çalıştığı organizasyondan ayrılma konusunda bilinçli ve kasıtlı bir istekliliği (Tett & Meyer, 1993, s. 262) olarak da tanımlanmaktadır. Görev performansı ise, resmî olarak icra edilen mesleğin bir parçası olarak belirtilen (Borman & Motowidlo, 1993) bir işi, diğer bir işten

ayırır, bir işin önemli vazife ve görevlerini temsil eden (Jawahar & Carr, 2007, s. 330) ve dolayısıyla çalışanların görev tanımları doğrultusunda gösterdikleri performanstır (Ünlü & Yürür, 2011, s. 183).

Bazı araştırmalarda, iş tatmininin; çalışanların tükenmişliğini önlemesi ve Covid-19 pandemisini atlatması için kritik bir psikolojik kaynak olduğu da vurgulanmaktadır (akt: Yan ve diğerleri, 2021, s. 4). Li ve arkadaşları (2015) çalışmasında risk algısının, turist tatmini üzerinde negatif bir etkiye sahip olduğu, benzer şekilde, Yan ve arkadaşları (2021) çalışmasında Covid-19 risk algısı ve iş tatmini arasında negatif bir ilişki olduğu görülmektedir.

Bununla birlikte, Covid-19 riskinin çalışma motivasyonunun azalmasıyla ilişkilendirildiği ve bunun da akademik performansın düşmesine neden olabileceği belirtilmiştir (Lee ve diğerleri 2021b, s. 2). Benzer şekilde, Rosenstock (1974), algılanan riski, müşteri davranışını ve firma performansını tahmin etmede kritik bir bileşen olarak ele almıştır (Chi, 2021, s. 4). Ayrıca, Lee ve arkadaşları (2021b) da Covid-19 risk algısının, düşük akademik performans üzerinde pozitif etkisinin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuca göre Covid-19'un, risk algısı ve performans üzerinde negatif bir etkiye sahip olduğu çıkarımı yapılabilmektedir. Ancak, Yiğitöl ve Büyükmumcu, (2021) Covid-19 korkusunun, iş performansı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığını bulgulamıştır. Bu araştırmalara ek olarak 2003 yılının başlarında şiddetli akut solunum sendromunun (SARS) patlak vermesi sırasında, Çin'de yapılan bir araştırmada, SARS vakasının; bazı öğrencilerin hemşirelik işlerinde karşılaşılabilecekleri tehlikeleri daha iyi anlamalarını sağladığını ve gelecekteki iş güvenliği konusunda onları endişelendirdiğini ve gelecekte hemşirelik işini bırakma düşüncelerini teşvik ettiğini göstermektedir (akt: Nie ve diğerleri, 2021, s. 2). Benzer şekilde, Yiğitöl ve Büyükmumcu, (2021) Covid-19 korkusunun, işten ayrılma niyetini pozitif yönde etkilediğini ve Covid-19 korkusu ile işten ayrılma niyetinin pozitif ilişkili olduğunu bulgulamıştır.

İlgili alan yazın Türkiye bağlamında incelendiğinde, Covid-19 korku (Ladikli ve diğerleri, 2020; Aslan & Yalçın, 2021; Aslan, 2021; Katra & Korkmaz, 2021) ve kaygı düzeyinin (Arslan, Karagöz & Arslan, 2021) çeşitli değişkenler açısından incelendiği ancak, Covid-19 risk algısının belirleyicileri ya da sonuçlarını içeren sınırlı sayıda çalışmaya (Demir & Türkmen, 2020; Hoşgör & Aközlü, 2021; Güner ve diğerleri, 2021) rastlanılmıştır. Bununla birlikte, Covid-19 korku düzeyi (Ladikli ve diğerleri, 2020; Kaya ve diğerleri, 2021) ve kaygı düzeyine (Tekkurşun Demir, Cicioğlu & İlhan, 2020) ilişkin ölçeklerin Türkçe geçerliliğinin yapıldığı ancak, Covid-19 risk algısına ilişkin Türkçe bir ölçek olmadığı ve Covid-19 risk algısının çalışan iş tutumlarıyla ilişkisini gösteren herhangi bir çalışmanın olmadığı görülmüştür. Bu araştırma sonucunda Türkiye bağlamında çalışanların Covid-19 risk algısı ve ilgili konularda araştırma yapmak isteyen araştırmacıların kullanabileceği bir ölçüm aracı ortaya konularak Covid-19 risk algısının bazı iş tutumları ile ilişkisi tespit edilip literatüre katkı yapması hedeflenmektedir.

YÖNTEM

Bu araştırmada nicel analiz yöntemlerinden biri olan tarama araştırması yapılmaktadır. Tarama araştırma tekniklerinden ise ilişkisel ve nedensel tarama teknikleri kullanılmıştır. Araştırmada kullanılmak üzere toplanan veri, online (424 anket) ve yüz yüze (463 anket) olmak üzere anket aracılığıyla elde edilmiştir.

Araştırmanın yapılabilmesi için gerekli olan etik kurul onay belgesi için Şırnak Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Etik Kurul Komisyonu, 30.06.2021 tarih, 11959 sayılı dilekçeye istinaden, 14.07.2021 tarihinde E-48167523-044-13393 sayılı komisyon kararında araştırmada kullanılan anketin etik açıdan uygun olduğu görüşünü belirtmiştir. Ankette yer alan ifadeler 5'li Likert Tipi Ölçek (1=Kesinlikle Katılmıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum) kullanılarak kolayca ve kartopu örnekleme metodu yöntemiyle toplanmıştır.

Araştırmada analizleri gerçekleştirmek için SPSS 26.00 programı ile AMOS 24.00 programı kullanılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Covid-19 risk algısını ölçmek ve Türkçe'ye güvenilirlik ve geçerliliğini yapmak için Plohl ve Musil (2021) tarafından uyarlanan Covid-19 risk algısı ölçeğinden yararlanılmıştır. Ölçüm aracında yer alan maddeler/ifadeler; HIV risk algısı (örn: Napper ve diğerleri, 2012) ve SARS risk algısı (örn: Brug ve diğerleri, 2004) ölçeklerine benzemektedir ve HIV risk algısı ve SARS risk algısı ölçeklerinde yer alan ifadelerin uyarlanmış versiyonudur (Plohl & Musil, 2021).

Covid-19 risk algısı ölçeği, bireyin kendisini değerlendirdiği bir ölçektir. Söz konusu ölçek, orijinalde tek boyutlu bir yapıya sahip olup 6 maddeden oluşmakta ve 7'li Likert Tipi ölçek (1= Kesinlikle Katılmıyorum, 7= Kesinlikle Katılıyorum) ile değerlendirilmektedir (Plohl & Musil, 2021, s. 5). Ölçüm aracının içsel tutarlılık değeri olarak hesaplanan Cronbach Alpha değeri $\alpha = 0,72$ olarak bulunmuştur.

Mevcut araştırmada Covid-19 risk algısı ölçeğinin Türkçe uyarlaması yapılırken Brislin ve arkadaşları (1973) tarafından geliştirilen beş aşamalı yöntemden yararlanılmıştır. Bu aşamalar aşağıda belirtilmiştir:

- ✓ Birinci aşamada, ölçüm aracı yer alan ifadeler İngilizce'den Türkçe'ye çevrilmiştir.
- ✓ İkinci aşamada, ilk çeviri versiyonu değerlendirilmiştir.
- ✓ Üçüncü aşamada, ilk yapılan Türkçe çeviri tekrardan İngilizce'ye çevrilmiştir.
- ✓ Dördüncü aşamada, İngilizce'ye çevrilen yeni ölçüm maddeleri değerlendirilmiştir.
- ✓ Beşinci aşamada ise örgütsel davranış alanında uzmanlaşmış üç öğretim üyesinin uzman görüşüne başvurularak ölçüm maddesindeki ifadelerin Türkiye bağlamında kültürel açıdan uygunluğu değerlendirilmiştir (Brislin ve diğerleri, 1973).

Uzman görüşleri neticesinde ölçüm aracı gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Daha sonra Şırnak ilinde çalışan 172 personele pilot çalışma gerçekleştirilmiş ve 6 maddelik Covid-19 risk algısı ölçeğinin güvenilirlik analizi sonucunda ölçüm maddelerinin içsel tutarlılığını gösteren Cronbach Alpha değeri $\alpha = 0,864$ olarak hesaplanmıştır.

İş tatminini ölçmek için Camman ve arkadaşları (1979) tarafından geliştirilen Cronbach Alpha değeri 0,77 ile 0,79 arasında değişen (Camman ve diğerleri, 1979) ve Ülbeği ve arkadaşlarının (2014; $\alpha = 0,95$) çalışmasında yararlandığı, tek boyutlu, 3 ifadeden oluşan ölçek kullanılmıştır. İşten ayrılma niyetini ölçmek için Cammann, Fichman, Jenkins ve Klesh (1979; $\alpha = 0,83$) tarafından geliştirilen ve Ülbeği ve arkadaşları (2014; $\alpha = 0,94$) tarafından kullanılan, 3 maddeli tek boyutlu ölçek kullanılmıştır. Görev performansını ölçmek için ise Veerasamy ve arkadaşları (2013) tarafından kullanılan ve Develi'nin (2020; $\alpha = 0,901$) çalışmasında geçerliliği yapılan 8 maddeli tek boyutlu ölçek kullanılmıştır.

Araştırma Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evreni, Türkiye'de faaliyet gösteren kamu ve özel sektör çalışanlarını kapsamaktadır. Araştırma örneklemine ise zaman ve bütçe kısıtlamaları nedeniyle araştırma evreninden kolayda ve kartopu örnekleme metodu kullanılarak ulaşılmıştır. Bu kapsamda araştırma örnekleme, 887 kamu, özel sektör çalışanından oluşmaktadır. İlgili alanyazında faktör analizi yapılabilmesi için kabul edilebilir örnekleme büyüklüğünün en az 300 olması (Worthington & Whittaker, 2006, s. 817) veya örnekleme büyüklüğünün (N); tahmin edilen parametre sayısına (q), başka bir deyişle ölçüm aracı yer alan madde sayısına, oranının en az $(10:1 < N:q < 20:1)$ arasında 10 ile 20 aralığında olması (Hair ve diğerleri, 2010, s. 101) gerektiği önerilmektedir.

Mevcut araştırmada değişkenleri ölçmek amacıyla toplam 20 parametre kullanılmıştır. Elde edilen örnekleme boyutu ise 887 olduğundan $N:q = 887:20 = 44,35$ olarak hesaplanmış ve araştırmanın kabul edilebilir bir örnekleme büyüklüğüne sahip olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

N=887		Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	417	47
	Erkek	470	53
Yaş	30 yaş ve altı	176	19,8
	31-40 yaş	447	50,4
	41-50 yaş	146	146
	51 yaş ve üzeri	118	118
Çalışılan Sektör	Kamu Sektörü	525	59,2
	Özel Sektör	300	33,8
	Kamu- Özel İştirakleri	62	7
Kronik Rahatsızlık Durumu	Var	201	22,7
	Yok	686	77,3
Araştırmaya Katılma Şekli	Online anket	424	47,8
	Yüzyüze anket	463	52,2

Tablo 1'de görüldüğü üzere, katılımcıların %53'ü erkek, büyük çoğunluğu (%50,4'ü) 31 ile 40 yaş aralığında, %59,2'si kamu sektöründe çalışmaktadır. Ayrıca %77,3 katılımcı, kronik rahatsızlığı bulunmadığını belirtmiştir. Mevcut araştırmada katılımcıların %52,2'si yüzyüze anket yöntemiyle araştırmaya katılırken %47,8'i online anket yöntemiyle araştırmaya katılmıştır.

ARAŞTIRMA BULGULARI

Güvenilirlik Bulguları

Covid-19 risk algısı ölçeğinin güvenilirlik düzeyi Cronbach alfa ve ikiye bölme (split-half) yöntemi ve yapı geçerliliği dikkate alınarak tespit edilmiştir. İlgili alanyazında Cronbach alpha değerinin 0,70'ten büyük olması, incelenen ölçüm aracının güvenilir olduğunu (Hair ve diğerleri, 2010, s.124) ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda Covid-19 risk algısı ölçeğinin içsel tutarlılık düzeyine işaret eden Cronbach Alpha α değeri 0,922>0,70 olduğundan (Hair ve diğerleri, 2010, s. 124) ve $0,80 \leq \alpha < 1,00$ arası değer ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu gösterdiğinden (akt: Yeşiltaş, 2021, s. 211) söz konusu ölçeğin içsel tutarlılığının çok yüksek olduğu kanıtlanmıştır. Bununla birlikte, ikiye bölme yöntemi güvenilirlik analizi sonucuna göre ilk yarı alpha değeri 0,842 iken ikinci yarı alpha değeri ise 0,892 ve Spearman-Brown katsayısı ise 0,901 olduğu tespit edilmiştir. Bunlara ek olarak, doğrulayıcı faktör analizi neticesinde hesaplanan yapı geçerliliği katsayısı, 0,922 olarak elde edilmiştir (bk. Tablo 6). Yapı geçerliliğinin (CR) 0,70'ten büyük olması (Hair ve diğerleri, 2010, s. 693) istenmektedir. Covid-19 risk algısı CR değeri, istenen düzeyden yüksek değer almış ve yapının güvenilir olduğunu göstermiştir (Hair ve diğerleri, 2010, s. 693).

Tablo 2. Covid-19 Risk Algısı Ölçeğinin Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Covid-19 Risk Algısı Ölçeğinin İfadeleri	Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyonu	Madde Çıkarıldığında Cronbach Alpha Değeri	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
KRA1: Covid-19 enfeksiyonuna karşı savunmasız hissediyorum.	0,774	0,909	2,92	1,52	0,130	-1,496
KRA2: Covid-19 virüsünün aile üyelerime bulaşacağı ihtimali olduğuna inanıyorum.	0,768	0,909	3,48	1,47	-0,545	-1,171
KRA3R: Covid-19 virüsünün bana bulaşma ihtimali son derece düşüktür.	0,710	0,917	3,31	1,43	-0,375	-1,271
KRA4: Covid-19'a yakalandığımı düşünmüyorum ya da hayal bile etmek istemiyorum.	0,759	0,911	3,01	1,49	0,027	-1,503
KRA5: Covid-19'un ciddi bir tehdit oluşturduğuna inanıyorum.	0,823	0,902	3,42	1,59	-0,374	-1,507
KRA6: Covid-19'un bana bulaşması konusunda endişeleniyorum.	0,829	0,901	3,30	1,52	-0,239	-1,494
Toplam 6 maddenin Cronbach Alpha değeri $\alpha = 0,922$						
Split Half Yöntemi (3 madde) İlk yarı alpha değeri = 0,842; (3 madde) İkinci yarı alpha değeri: 0, 892						
İki yarı güvenilirliğine ilişkin iki yapı arasındaki korelasyon: 0,820 Spearman-Brown katsayısı ise 0,901						
KRA3R maddesi ters kodlanması gereken bir ifadedir.						

Tablo 2'de görüldüğü üzere, ölçüm aracının çarpıklık ve basıklık değerleri verinin normal dağılımdan aşırı derece sapmadığını göstermektedir. Nitekim, çarpıklık ve basıklık değerleri, sıfırın üstünde veya altında değer aldığı anda veri setindeki ilgili ölçeğin normal dağılımdan uzaklaştığının göstergesidir (Hair ve diğerleri, 2010, s. 70). West ve arkadaşları (1995, s. 68) ise çarpıklık için 2, basıklık için 7 değerlerini kesme değer olarak belirtmektedir. Tablo 2'de ayrıca ölçekte yer alan maddelerin düzeltilmiş toplam madde korelasyonlarının 0,20'den (Kalkan & Kaya, 2007, s. 38) büyük olduğu ve ölçekte yer alan ifadelerin herhangi birisinin ölçekten çıkarılması durumunda ölçeğin içsel tutarlılık düzeyinde herhangi bir iyileşme olmadığı görülmektedir. Tüm bu güvenilirlik analizleri sonucunda, Covid-19 risk algısı ölçeğinin güvenilir bir ölçüm aracı olduğu çıkarımı yapılabilmektedir.

Araştırmada kullanılan diğer ölçüm araçlarına ilişkin ortalama, varyans ve güvenilirlik sonuçları Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3. Araştırmada Kullanılan Ölçeklerin Ortalama, Varyans ve İçsel Tutarlılık Değerleri

Ölçek	Madde Sayısı	N	Ortalama	Varyans	Cronbach Alpha
Covid-19 Risk Algısı	6	887	3,241	2,276	0,922
İş Tatmini	3	887	3,424	2,190	0,921
Görev Performansı	8	887	3,705	1,916	0,963
İşten Ayrılma Niyeti	3	887	2,345	2,227	0,952

Tablo 3'te görüldüğü üzere mevcut araştırmada kullanılan ölçüm araçlarının hepsinin içsel tutarlılık düzeyi Cronbach Alpha>0,70 olduğu için (Hair ve diğerleri, 2010, s. 124) ölçeklerin güvenilir olduğu yorumu yapılabilmektedir.

Geçerlilik Bulguları

Covid-19 risk algısı, görev performansı, iş tatmini ve işten ayrılma niyeti ölçeklerinin faktör yapısını ortaya koymak amacıyla her ölçüm aracına ayrı ayrı keşfedici faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizlerinde tek boyutlu yapılar oldukları için (Gürbüz & Şahin, 2016) temel bileşenler analizi kullanılmıştır ve keşfedici faktör analizine ilişkin bulgular Tablo 4'te gösterilmektedir.

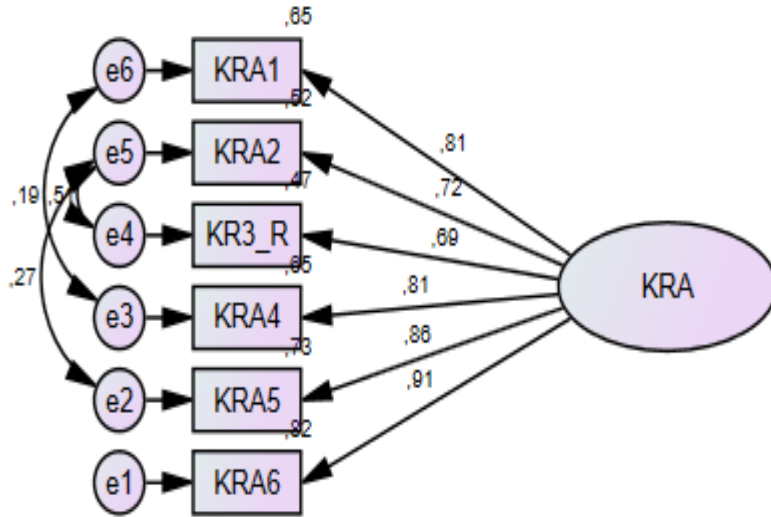
Tablo 4. Ölçeklerin Keşfedici Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Değişkenler ve Ölçek İfadeleri	Faktör Yükleri			
	KRA	GP	İT	İAN
Covid-19 Risk Algısı (KRA)				
KRA6. Covid-19'un bana bulaşması konusunda endişeleniyorum.	0,887			
KRA5. Covid-19'un ciddi bir tehdit oluşturduğuna inanıyorum.	0,884			
KRA1. Covid-19 enfeksiyonuna karşı savunmasız hissediyorum.	0,846			
KRA2. Covid-19 virüsünün aile üyelerime bulaşacağı ihtimali olduğuna inanıyorum.	0,841			
KRA4. Covid-19'a yakalandığımı düşünemiyorum ya da hayal bile etmek istemiyorum.	0,835			
KRA3_R. Covid-19 virüsünün bana bulaşma ihtimali son derece düşüktür.*	0,796			
KMO= 0,878; Toplam Açıklanan Varyans= % 72,047 Barlett Küresellik Testi Ki-Kare = 3966,731; serbestlik derecesi (df)= 15; p= 0,000 Temel bileşenler analizi yapılmıştır. * KRA3_R maddesinin ters kodlanması gerekmektedir.				
Görev Performansı (GP)				
GP6. İşleri tamamlamak için engelleri aşmada kararlıyım.		0,913		
GP2. İşle ilgili çoğu prosedürü/uygulamaları anlıyorum.		0,910		
GP4. İşimde yeterince iyiyim.		0,906		
GP5. Yeni görevleri heyecanla üstlenirim.		0,902		
GP1. Etkili/verimli bir şekilde çalışırım.		0,898		
GP3. Yeni iş becerilerini çabucak öğrenirim.		0,898		
GP8. İşle ilgili hataların sorumluluğunu üstlenirim.		0,886		
GP7. Yardım almaksızın işle ilgili çoğu sorunu çözerim.		0,829		
KMO= 0,953; Barlett Küresellik Testi Ki-Kare = 7766,210; serbestlik derecesi (df)= 28; p= 0,000 Toplam Açıklanan Varyans= % 79,764 Temel bileşenler analizi yapılmıştır.				
İş Tatmini (İT)				
İT1. Genellikle işimden memnunum.			0,953	
İT3. Genellikle burada çalışmayı seviyorum.			0,937	
İT2_R. Genel olarak işimden hoşlanmıyorum.*			0,898	
KMO= 0,730; Barlett Küresellik Testi Ki-Kare = 2121,216; serbestlik derecesi (df)= 3; p= 0,000 Toplam Açıklanan Varyans= % 86,382 Temel bileşenler analizi yapılmıştır. * İT2_R maddesinin ters kodlanması gerekmektedir.				
İşten Ayrılma Niyeti (İAN)				
İAN2. Büyük ihtimalle gelecek yıl yeni bir iş arayacağım.				0,960
İAN1. Sık sık işimi bırakmayı düşünüyorum.				0,956
İAN3. Gelecek yıl bu işyerinden ayrılacağım.				0,950
KMO= 0,775; Barlett Küresellik Testi Ki-Kare = 2713,110; serbestlik derecesi (df)= 3; p= 0,000 Toplam Açıklanan Varyans= % 91,246 Temel bileşenler analizi yapılmıştır.				

Veri setine ilişkin örneklem büyüklüğünün faktör analizi için yeterli büyüklükte olup olmadığını belirleyebilmek için Tablo 4'te yer alan KMO değeri incelenmiştir. Tablo 4'te Covid-19 risk algısı ölçeği için KMO değerinin 0,878; görev performansı ölçeği için KMO değerinin 0,953; iş tatmini ölçeği için KMO değerinin 0,730 ve işten ayrılma niyeti ölçeği için KMO değerinin 0,775 olduğu görülmektedir. Ölçeklerin KMO değerlerinin hepsinin Leech ve arkadaşlarının (2005) belirttiği 0,50 ve 0,70 değerinden büyük değer aldığı saptanmıştır. Bu gerekçeyle araştırmada kullanılan veri setinin faktör analizleri için yeterli büyüklükte olduğu yorumu yapılmaktadır (Leech ve arkadaşları, 2005). Bütün ölçeklerde Barlett küresellik testine ilişkin Ki-kare değerine ilişkin anlamlılık değeri $p=0.00<0,05$ olduğundan Barlett Küresellik testi, anlamlı bulunmuştur. Başka bir ifadeyle, araştırmanın veri setinin çok değişkenli normal dağılımdan geldiği (Çokluk ve diğerleri, 2012, s.

219) söylenebilmektedir. Covid-19 risk algısı ölçeğine ilişkin maddelerin faktör yükleri 0,796 ile 0,887 arasında değer alırken görev performansı ölçeğinin maddelerinin faktör yükleri 0,829 ile 0,913 arasında değer almaktadır. İş tatmini ölçeğine ilişkin ifadelerin faktör yüklenim değerleri 0,898 ile 0,953 arasındayken işten ayrılma niyeti ölçeğine ilişkin maddelerin faktör yüklenimleri 0,950 ile 0,960 arasındadır. Ölçeklerde yer alan maddelerin keşfedici faktör analizine ilişkin faktör yüklerinin Çokluk ve arkadaşlarının (2012) önerdiği 0,32 değerinden büyük olduğu görülmektedir. Keşfedici faktör analizinde Covid-19 risk algısı ölçeği için özdeğeri birden büyük tek boyutlu 6 maddeden oluşan bir yapı; görev performansı ölçeği için özdeğeri birden büyük tek boyutlu 8 maddeden oluşan bir yapı karşımıza çıkmıştır. İş tatmini ölçeği için özdeğeri birden büyük tek boyutlu 3 maddeden oluşan bir yapı; işten ayrılma niyeti ölçeği için özdeğeri birden büyük tek boyutlu 3 maddeden oluşan bir yapı karşımıza çıkmıştır. Ölçeklerin toplam açıkladığı varyanslar incelendiğinde bütün değerlerin Büyüköztürk'ün, (2002, s. 479) belirttiği, %60' tan yüksektir. Buna göre, ilgili kavramların iyi ölçüldüğü (Büyüköztürk, 2002, s. 479) yorumu yapılabilmektedir. Sonuç olarak, Covid-19 risk algısı ölçeğinin orijinal ölçeğe benzer şekilde 6 maddeden oluşan tek boyutlu faktör yapısına sahip olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde, görev performansı (8 madde), iş tatmini (3 madde) ve işten ayrılma niyeti (3 madde) ölçeklerinin de orijinal ölçeklerine benzer şekilde tek boyutlu faktör yapısına sahip oldukları tespit edilmiştir.

Covid-19 risk algısı ölçeğinin keşfedici faktör analizi neticesinde ortaya çıkan faktör yapısının yapısal geçerliliğini sınamak amacıyla Amos 24.00 programında doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır ve Şekil 1'de gösterilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizinde maksimum olabilirlik yöntemi kullanılmıştır ve uyum model tahmin sonucunda kötü uyum indeksleri görüldüğünden, kuramsal ilişkilere bağlı kalmak şartıyla, modelin uyumunu geliştirmek için modifikasyon yapılmıştır (Bayram, 2010, s. 58).

Şekil 1. Covid-19 Risk Algısı Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi

Şekil 1'de görüldüğü üzere doğrulayıcı faktör analizine ilişkin standardize edilmiş regresyon katsayıları incelenmiştir. Covid-19 risk algısı değişkenine ilişkin maddelerin faktör yüklenim değerleri, 0,69 ile 0,91 arasında değer aldığı ve istatistiksel olarak anlamlı oldukları görülmüştür. Doğrulayıcı faktör analizine ilişkin model uyum indeksleri Tablo 5'te gösterilmektedir.

Tablo 5. Covid-19 Risk Algısı Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizine İlişkin Model Uyum İndeksleri

Ölçüm	İyi Uyum	Kabul Edilebilir Uyum	Doğrulayıcı Faktör Analizi Modelinin Uyum İndeksleri
(χ^2/sd)	≤ 3	$4 \leq \chi^2/sd \leq 5$	3,088
RMSEA	≤ 0.05	0.05-0.08	0,049
RMR	0.00-0.05	0.05-0.08	0,027
NFI	≥ 0.95	0.94-0.90	0,995
CFI	≥ 0.97	≥ 0.95	0,997
GFI	≥ 0.90	0.89-0.85	0,993
AGFI	≥ 0.90	0.89-0.85	0,976

TLI	≥ 0.95	0.94-0.90	0,992
IFI	≥ 0.95	0.94-0.90	0,997
Ki-kare (χ^2)= 18,525; serbestlik derecesi (df)= 6; p=0,005			

Tablo 5'te görüldüğü üzere Ki-kare değerlerinin küçük olması, doğrulayıcı faktör analizine ilişkin ölçüm modelinin toplanan veriye uygun olduğunun (Anderson & Gerbing, 1984, s. 156) göstergesidir. Ki-kare/serbestlik derecesi (χ^2/sd) 3,088; karşılaştırmalı uyum indeksi olarak belirtilen CFI değeri 0,997 ile artırmalı uyum indeksi olarak ifade edilen IFI değeri 0,997 olarak hesaplanmıştır. Tucker-Lewis indeksi (TLI) 0,992; normlaştırılmış uyum indeksi NFI değeri 0,995 ve GFI değeri 0,993, AGFI değeri 0,976; yaklaşık hataların ortalama karekökü değeri (RMSEA) 0,049 ile RMR değeri 0,027'dir. Söz konusu değerlerin iyi uyum aralığında oldukları görülmüştür. Ortaya çıkan uyum indekslerine ilişkin bulgulara bakarak, doğrulayıcı faktör analizine ilişkin model uyum indeksi değerlerinin, mükemmel uyum gösterdiğini (Anderson & Gerbing, 1984; Browne & Cudeck, 1993; Kline; 2005; Hair ve diğerleri, 2010; Byrne, 2010; Tabachnick & Fidell, 2013) söyleyebiliriz. Sonuç olarak, Covid-19 risk algısı ölçeğinin 6 maddeli tek boyutlu bir yapıya sahip olduğu teyit edilmiştir, doğrulanmıştır.

Covid-19 risk algısı ölçeğinin yapı geçerliliğini tespit etmek için ayrışma, birleşme ve ölçüt geçerliliğine bakılmıştır. Ayrışma geçerliliğinin sağlanması için ortalama açıklanan varyans değerinin (AVE) ve AVE değerinin karekökünün, bu faktörün diğer değişkenlerle olan korelasyonundan büyük olması (Fornell & Larcker, 1981) gerekmektedir. Birleşme geçerliliğine bakmak için AVE değeri, yapı güvenilirliği için CR değeri değerlendirilmiştir. Yapı geçerliliğinin göstergesi olarak hesaplanan AVE değerinin 0,50'den CR (yapı güvenilirliği) değerinin ise 0,70'ten büyük olması (Hair ve diğerleri, 2010, s. 693) ve CR değerinin AVE değerinden büyük olması (Yaşlıoğlu, 2017, s. 82) gerekmektedir. Tablo 6'da mevcut araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin yapı güvenilirliği (CR), ayrışma, birleşme ve ölçüt geçerliliklerine ilişkin bulgular yer almaktadır. Tekrar belirtmek gerekirse, mevcut çalışmada Covid-19 risk algısı ölçeğinin ölçüt geçerliliğini sınamak için iş tatmini, görev performansı ve işten ayrılma niyetine ilişkin ölçekler kullanılarak Covid-19 risk algısı ölçeği ile aralarındaki korelasyonlar incelenmiştir.

Tablo 6. Ölçeklerin Yapı Güvenirliği (CR), Yapı Geçerliliği ve Korelasyon Değerleri

Ölçek	Madde Sayısı	Ortalama	Standart sapma	CR	AVE	Covid-19 Risk Algısı	İş Tatmini	Görev Performansı	İşten Ayrılma Niyeti
Covid-19 Risk Algısı	6	3,241	1,508	0,915	0,646	0,804			
İş Tatmini	3	3,424	1,479	0,923	0,801	-0,355**	0,895		
Görev Performansı	9	3,705	1,093	0,962	0,764	-0,333**	0,676**	0,874	
İşten Ayrılma Niyeti	3	2,345	1,492	0,953	0,871	0,389**	-0,735**	-0,783**	0,933

*Diagonal değerler AVE değerinin kareköküdür. **p<0,01 (çift yönlü test)

Ölçeklerin yapı geçerliliğinin göstergesi olarak Tablo 6'da gösterilen AVE ve CR değerleri incelenmiştir. Buna göre, Covid-19 risk algısı ölçeği için AVE değerinin 0,646>0,50; iş tatmini ölçeği için AVE değerinin 0,801>0,50; görev performansı ölçeği için AVE değerinin, 0,764>0,50; işten ayrılma niyeti ölçeği için AVE değerinin 0,871>0,50 olduğu görülmüştür. Bu değerler, Hair ve arkadaşlarının önerdiği AVE değerinin 0,50'den büyük olma (2010, s. 693) kriterini sağladığını göstermektedir. CR değerlerine bakıldığında, Covid-19 risk algısı ölçeği için CR değeri 0,915>0,70; iş tatmini ölçeği için CR değeri 0,923>0,70; görev performansı ölçeği için CR değeri 0,962>0,70; işten ayrılma niyeti ölçeği için CR değeri 0,953>0,70 olduğu tespit edilmiştir. Bu değerler ise, Hair ve arkadaşlarının önerdiği, CR değerinin 0,70'ten büyük olma kriterini (2010, s. 693) sağladığına işaret etmektedir. Bununla birlikte, Covid-19 risk algısı ölçeği için (CR=0,915 > AVE=0,646); iş tatmini ölçeği için (CR=0,923 > AVE=0,801); görev performansı ölçeği için (CR=0,962 > AVE=0,764); işten ayrılma niyeti ölçeği için (CR=0,953 > AVE=0,871) olduğu görülmektedir. Yorumlamak gerekirse, bütün ölçüm araçlarında CR değerlerinin; AVE değerlerinden büyük olması gerektiği kriterini (Yaşlıoğlu, 2017, s. 82) da sağladığı tespit edilmiştir. Bu bulgulara göre, mevcut araştırmada kullanılan bütün ölçüm araçlarının yapı geçerliliğini sağladığını söyleyebiliriz (Hair ve diğerleri, 2010, s. 693; Yaşlıoğlu, 2017, s. 82). Bunlara ek olarak, AVE değerlerinin ve AVE değerinin karekökünün (diagonal değerlerin) tamamı, değişkenlerin birbirleriyle olan korelasyonlarından büyük olması, ölçeklerin ayrışma geçerliliğinin sağlandığına işaret etmektedir (Fornell & Larcker, 1981). Ayrıca, doğrulayıcı faktör analizleri neticesinde faktör yüklerinin 0,70'ten büyük olması ve AVE

değerlerinin 0,50'den büyük olması, ölçüm araçlarının hepsinin birleşme geçerliliğini sağladığını göstermektedir (akt: Ülbeği, Özgen & Özgen, 2014, s. 109).

Ölçeklerin ölçüt bağımlılık geçerliliğini değerlendirdiğimizde, Covid-19 risk algısının; iş tatmini ($r = -0,355$; $p = 0,000$) ve görev performansı ($r = -0,333$; $p = 0,000$) ile negatif ilişkili; işten ayrılma niyeti ($r = 0,389$; $p = 0,000$) ile pozitif ilişkili olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre, Covid-19 risk algısı ölçeğinin yapı güvenilirliğini, ayrışma, birleşme ve ölçüt geçerliliğini sağladığını (Hair ve diğerleri, 2010, s. 693; Yaşlıoğlu, 2017, s. 82; Fornell & Larcker, 1981; Ülbeği, Özgen & Özgen, 2014, s. 109) söyleyebiliriz. Benzer şekilde, görev performansı ölçeği, iş tatmini ölçeği ve işten ayrılma ölçeğinin de yapı güvenilirliğini, ayrışma, birleşme ve ölçüt geçerliliğini sağladığı (Hair ve diğerleri, 2010, s. 693; Yaşlıoğlu, 2017, s. 82; Fornell & Larcker, 1981; Ülbeği, Özgen & Özgen, 2014, s. 109) tespit edilmiştir.

Tablo 7'de Covid-19 risk algısı ölçeğinin demografik özelliklere göre farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla iki gruba sahip demografik değişkenlerde t testi ve ikiden fazla gruba sahip demografik değişkenlerde ANOVA (Gürbüz & Şahin, 2016) analizleri yapılmıştır.

Tablo 7. Covid-19 Risk Algısının Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi

		N	A.O	S.S	Test	ANOVA p	Levene p	Post Hoc
Cinsiyet	1. Kadın	417	3,23	1,30	T= -0,036	0,971	0,022	Farklılık Yok
	2. Erkek	470	3,24	1,25				
Kronik Rahatsızlık Durumu	1. Var	201	3,80	1,25	T= 7,321	0,000	0,236	1>2
	2. Yok	686	3,07	1,23				
Yaş	1. 30 yaş ve altı	176	3,20	1,30	F= 17,603	0,000	0,001	Tamhane's T2 1<4; 2<3,4 3>2; 3<4, 4>1,2,3
	2. 31-40 yaş	447	3,01	1,27				
	3. 41-50 yaş	146	3,42	1,17				
	4. 51 yaş ve üzeri	118	3,91	1,14				
Çalışılan Sektör	1. Kamu Sektörü	525	2,97	1,24	F= 29,947	0,000	0,085	Scheffe 1<2; 1<3
	2. Özel Sektör	300	3,65	1,21				
	3. Kamu-Özel İşbirlikleri	62	3,48	1,30				
Araştırmaya Katılma Şekli	1. Online Anket	424	3,70	1,04	T= 11,012	0,000	0,000	2<1
	2. Yüzyüze Anket	463	2,82	1,33				

P=0,05 düzeyinde anlamlıdır.

Tablo 7'de yer alan Levene testine ilişkin bulgular incelendiğinde, çalışılan sektöre ilişkin grupların Levene p değeri $0,084 > 0,05$ ve kronik rahatsızlık durumuna ilişkin grupların Levene p değeri $0,236 > 0,05$ olduğundan çalışılan sektör gruplarına ilişkin varyanslar ile kronik rahatsızlık durumuna ilişkin grupların varyansları 0,05 önem düzeyinde homojen bir dağılım gösterdiği (Altunışık ve diğerleri, 2012, s. 194) çıkarımı yapılmaktadır. Öte yandan, cinsiyetin Levene p değeri $0,022 < 0,05$; yaş gruplarının Levene p değeri $0,001 < 0,05$ ve araştırmaya katılma şekline ilişkin grupların Levene p değeri $0,000 < 0,05$ 'ten küçük olduğundan cinsiyet, yaş araştırmaya katılma şekline ilişkin gruplarının varyanslarının 0,05 anlamlılık düzeyinde homojen olmadığı (Altunışık ve diğerleri, 2012, s. 194) yorumu yapılmaktadır. Varyanslar eşit olduğunda gruplardaki farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu görmek için "Scheffe" Post Hoc, varyanslar eşit olmadığında ise Tamhane's T2 Post Hoc testi seçilmiştir (Kayri, 2009, s. 56). Katılımcıların Covid-19 risk algılarına ilişkin ortalamalarının Anova p değeri $p < 0,05$ olduğu için (Altunışık vd., 2012, s. 194) çalışılan sektöre ($F = 29,947$; $p = 0,000 < 0,05$), yaşa ($F = 17,603$; $p = 0,000 < 0,05$) ve araştırmaya katılma şekline ($t = 11,012$; $p = 0,000 < 0,05$) göre Covid-19 risk algısı ortalamalarının farklılık gösterdiği bulgulanmıştır. Scheffe testine göre, kamu sektöründe çalışanların Covid-19 risk algısı ortalamasının (2,97), hem özel sektör (3,65) hem de kamu-özel sektör işbirliklerinin (3,48) olduğu işletmelerde çalışan kişilere göre daha düşük olduğu istatistiksel olarak tespit edilmiştir. Tamhane's T2 Post hoc testine göre 51 yaş ve üzerindeki kişilerin Covid-19 risk algısına ilişkin ortalaması (3,91); 30 yaş ve altındaki (3,20), 31-40 yaş arasındaki (3,01) ve 41-50 yaş arasındaki (3,42) katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. 30 yaş ve altındaki katılımcıların Covid-19 risk algısı ortalaması, 51 yaş ve üzerindeki kişilere göre daha düşüktür. 31-40 yaş ve aralığındaki katılımcıların Covid-19 risk algısı ortalaması, 41-50 yaş aralığı ve 51 yaş ve üzerindeki kişilere göre daha düşüktür. 41-50 yaş aralığındaki çalışanların Covid-19 risk algısına ilişkin ortalamaları, 31-40 yaş aralığındaki çalışanlardan daha yüksek iken 51 yaş ve üzerindeki çalışanlara göre daha düşük olduğu ve farklılık gösterdiği saptanmıştır. Bunlara ek olarak, mevcut araştırmaya online anket yöntemiyle katılan çalışanların Covid-19 risk algısı ortalamasının (3,70), yüzyüze anket yöntemiyle katılanlara

göre (2,82) daha yüksek olduğu istatistiksel olarak tespit edilmiştir. Buna göre Covid-19 risk algısının özellikle yaş, kronik rahatsızlık durumu ve çalışılan sektöre ve araştırmaya katılma şekline göre farklılık gösterdiğini söyleyebiliriz. Başka bir deyişle Covid-19 risk algısı değerlendirilirken yaş, kronik rahatsızlık durumu, sektör değişkenlerinin ve araştırmaya katılma durumunun kontrol edilmesi gereken değişkenler olarak belirtebiliriz.

SONUÇ

Bu araştırmada Plohl ve Musil (2021) tarafından geliştirilen Covid-19 risk algısı ölçeği Türkçe'ye uyarlanarak ölçeğin güvenilirliği ve geçerliliği test edilmiştir. Bu kapsamda, kamu ve özel sektörde görev yapan çalışanlardan kolayda ve kartopu örneklem methodologyyla online (424) ve yüz yüze (463) anket aracılığıyla 887 çalışana ilişkin veri analizlerde kullanılmıştır. Söz konusu ölçüm aracının güvenilirliğini saptamak için içsel tutarlılık (Cronbach Alpha) ve ikiye bölme yöntemi kullanılmıştır. Yapı geçerliliğini test etmek içinse açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri, uygulanmıştır. Ayrıca yapı güvenilirliği, ayrışma, birleşme ve ölçüt geçerliliğine bakılmıştır. Bu kapsamda iş tatmini, görev performansı ve işten ayrılma niyeti ölçeklerinden yararlanılmıştır. Veri analizi neticesinde, Covid-19 risk algısı ölçeğinin içsel tutarlılık değerinin oldukça yüksek olduğu (Cronbach alpha: 0,922) sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde ikiye bölme yöntemi güvenilirlik analizi de Covid-19 risk algısı ölçeğinin güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu kanıtlar nitelikte sonuç (ilk yarı alpha değeri 0,842; ikinci yarı alpha değeri 0,892; Spearman-Brown katsayısı= 0,901) göstermiştir. Mevcut araştırmada keşfedici faktör analizi neticesinde Covid-19 risk algısı ölçeğinin 6 maddeli tek boyutlu bir yapı olduğu görülmüştür. Benzer şekilde, görev performansı ölçeği 8 maddeli tek boyutlu, iş tatmini ölçeği 3 maddeli tek boyutlu, işten ayrılma niyeti ölçeği 3 maddeli tek boyutlu oldukları tespit edilmiştir. 6 maddeli tek boyutlu Covid-19 risk algısı ölçeğinin doğrulayıcı faktör analizine ilişkin model uyum indeksleri mükemmel uyum göstermiştir (Anderson & Gerbing, 1984; Browne & Cudeck, 1993; Kline; 2005; Hair ve diğerleri, 2010; Byrne, 2010; Tabachnick & Fidell, 2013). Böylece, Covid-19 risk algısı ölçüm aracının, orijinal ölçüm araçlarındaki madde sayısı (6) ve faktör yapısı (tek boyut) doğrulanmıştır. Özetlemek gerekirse, Hair ve arkadaşları (2010, s. 693); Yaşloğlu (2017, s. 82); Fornell ve Larcker (1981) ve Ülbeği, Özgen ve Özgen (2014, s. 109) kıstaslarına dayanarak Covid-19 risk algısı ölçeğinin, yapı güvenilirliğini, ayrışma, birleşme ve ölçüt geçerliliğini sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde görev performansı, iş tatmini ve işten ayrılma niyeti ölçekleri de yapı güvenilirliğini, ayrışma, birleşme ve ölçüt geçerliliğini sağladığı ve içsel tutarlılıklarının yüksek olduğu saptanmıştır.

Mevcut araştırmada Covid-19 risk algısının; iş tatmini ile negatif ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonucun alanyazında Li ve arkadaşları (2015) ile Yan ve arkadaşlarının (2021) yaptığı çalışma sonuçlarıyla benzerlik gösterdiği göze çarpmaktadır. Bu araştırmada ortaya konulan bir başka sonuç ise Covid-19 risk algısı ve görev performansı arasında negatif bir ilişki olduğudur. Bu sonuç, Lee ve arkadaşlarının (2021b) ortaya koyduğu "Covid-19 risk algısının düşük akademik performansına neden olduğu" sonucu ile örtüşmektedir. Ancak, Yiğitöl ve Büyükmumcu (2021) çalışmasında ortaya konulan "Covid-19 korkusunun, iş performansını üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkinin olmadığı" sonucuyla zıtlaşmaktadır. Ayrıca, mevcut araştırmada Covid-19 risk algısı ve işten ayrılma niyeti arasında pozitif bir ilişkinin olduğuna ortaya konulmuştur. Bu sonuç, enfeksiyonun yayılmasına veya bulaşmasına yol açan herhangi bir vaka gibi, Covid-19 tehlikesinin de çalışanların çeşitli nedenlerle işten ayrılma niyetlerini etkileyebileceği (Varasteh, Esmaeili & Mazaheri, 2021, s. 2) görüşünü destekler niteliktedir. Benzer şekilde, "bazı araştırmalarda SARS vakasının öğrencilerin hemşirelik işlerinde karşılaşabilecekleri tehlikeleri daha iyi anlamalarını sağladığını ve gelecekteki iş güvenliği konusunda endişelendirdiği ve gelecekte hemşirelik mesleğini bırakma düşüncelerini teşvik ettiğine" (akt: Nie ve diğerleri, 2021, s. 2) ilişkin ifadeyi de desteklemektedir. Bununla birlikte, Covid-19 korkusunun, işten ayrılma niyeti ile pozitif ilişkili olduğunu tespit eden Yiğitöl ve Büyükmumcu, (2021) çalışmasıyla uyumlu bir sonuçtur.

Mevcut araştırmada Covid-19 risk algısının cinsiyete göre farklılaşmadığı, kronik rahatsızlık durumu, yaş, çalışılan sektör ve çalışmaya online ya da yüzyüze katılma durumuna göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, Alschuler ve arkadaşlarının (2021, s. 1) vurguladığı "yaş ve sağlık durumu gibi faktörlerin, insanların virüs tehdidini nasıl algıladıklarını şekillendirebildiği" bakış açısını desteklemektedir. Benzer şekilde, Hoşgör ve Aközlü (2021, s. 182) çalışmasında aktarılan "bazı demografik özelliklerin (cinsiyet, medeni durum, yaş, meslek, yaşanan yerin özelliği, kronik rahatsızlığının olup olmaması vb.) insanların hastalıklara yönelik risk algısı üzerinde etkiye sahip olduğu" görüşünü desteklemektedir. Yine, Capone ve arkadaşlarının (2020, s. 3) "risk algısının yaşa göre farklılık gösterdiği" görüşünü de desteklemektedir. Aynı şekilde, virüsle doğrudan kişisel deneyimi olan insanlarda Covid-19 risk algısının daha yüksek olduğu sonucu (Dryhurst ve diğerleri,

2020, s. 1003) ile de benzerlik göstermektedir. Tüm bu sonuçlar kapsamında insanların demografik özelliklerinin, özellikle, yaş, sağlık durumu, kronik rahatsızlığın olup olmaması, çalışılan sektör ve online veya yüzyüze şekilde araştırmalara katılımın, Covid-19 risk algısını şekillendirebilecek değişkenler olduğu ve araştırmaya değer değişkenler olduğu çıkarımı yapılabilmektedir. Araştırmada elde edilen sonuçlar, Plohl ve Musil (2021) tarafından geliştirilen ve Türkçe'ye uyarlanan Covid-19 risk algısı ölçeğinin Türkiye bağlamında yapılacak olan araştırmalarda kullanılabilir, güvenilir ve geçerli bir ölçek olduğunu da ortaya koymaktadır. Covid-19 Risk Algısı ölçeğine ilişkin ifadelerin yer aldığı Tablo 8'de ölçeğin nihai hali olarak kullanıma uygun şekilde gösterilmiştir.

Tablo 8. Covid-19 Risk Algısı Ölçeği Türkçe Uyarlaması İfadeleri

Madde No	Covid-19 Risk Algısı Ölçek İfadeleri
1	Covid-19 enfeksiyonuna karşı savunmasız hissediyorum.
2	Covid-19 virüsünün aile üyelerime bulaşacağı ihtimali olduğuna inanıyorum.
3	Covid-19 virüsünün bana bulaşma ihtimali son derece düşüktür. **
4	Covid-19'a yakalandığımı düşünemiyorum ya da hayal bile etmek istemiyorum.
5	Covid -19' un ciddi bir tehdit oluşturduğuna inanıyorum.
6	Covid -19' un bana bulaşması konusunda endişeleniyorum.

** 3 numaralı ifadenin ters kodlanması gerekmektedir. Likert-tipi sorulara anketlerinde yer veren araştırmacılar Likert'in yaptığı gibi seçenek sayısı olarak genelde 5'li ölçek kullandıkları (Altunışık ve diğerleri, 2012, s. 117; Turan, Şimşek & Aslan, 2015, s. 190) gerekçesine dayanarak Covid-19 risk algısı ölçeği, orijinal ölçekten farklı olarak 5'li Likert Tipi (1= Kesinlikle Katılmıyorum, 5= Kesinlikle Katılıyorum) ölçekle değerlendirilmiştir.

KAYNAKLAR

- Abdelrahman, M. (2020). Personality traits, risk perception, and protective behaviors of Arab residents of Qatar during the Covid-19 pandemic. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1-12. <https://doi.org/10.1007/s11469-020-00352-7>
- Aguiar-Quintana, T., Nguyen, H., Araujo-Cabrera, Y. & Sanabria-Díaz, JM (2021). Do job insecurity, anxiety and depression caused by the Covid-19 pandemic influence hotel employees' self-rated task performance? The moderating role of employee resilience. *International Journal of Hospitality Management*, 94, 102868. <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2021.102868>
- Alschuler, KN, Roberts, MK, Herring, TE & Ehde, DM (2021). Distress and risk perception in people living with multiple sclerosis during the early phase of the Covid-19 pandemic. *Multiple Sclerosis and Related Disorders*, 47, 102618. <https://doi.org/10.1016/j.msard.2020.102618>
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. & Yıldırım, E. (2012). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri SPSS uygulamalı* (Geliştirilmiş 7. Baskı). Sakarya Yayıncılık.
- Anderson, JC & Gerbing, DW (1984). The effect of sampling error on convergence, improper solutions, and goodness-of-fit indices for maximum likelihood confirmatory factor analysis. *Psychometrika*, 49 (2), 155-173.
- Aslan, A. (2021). Kovid-19 pandemisinin çalışanlar üzerinde yarattığı kaygı düzeyleri ve yaşam tatminleri arasındaki ilişkide psikolojik dayanıklılığın düzenleyici rolü, *Ege 2. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, İzmir*, Tam Metin Bildiri, 114-135.
- Aslan, A. & Yalçın, A. (2021). Aşırı iş yükü ve duygusal tükenmişlik arasındaki ilişkide Kovid-19 korkusunun düzenleyici rolü. A. Aksoy, A. Karapınar, F. Zaif ve B. Aydıntan (Ed.), *Covid 19 Pandemisinin İşletme ve Ekonomi Alanında Etkileri: Seçme Yazılar*, (1. Baskı) içinde, (s. 93-114). Gazi Kitabevi. ISBN 978-625-7588-36-2
- Arslan, S., Karagöz, S., & Arslan, N. (2021). Kovid-19 kaygısının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18 (43), 6280-6294. <https://doi.org/10.26466/opus.943710>

- Bae, SY & Chang, PJ (2021). The effect of coronavirus disease-19 (Covid-19) risk perception on behavioural intention towards 'untact'tourism in South Korea during the first wave of the pandemic (March 2020). *Current Issues in Tourism*, 24 (7), 1017-1035. <https://doi.org/10.1080/13683500.2020.1798895>
- Barrios, JM & Hochberg, Y. (2020). *Risk perception through the lens of politics in the time of the Covid-19 pandemic* (Working Paper 27008). National Bureau of Economic Research, 1-26.
- Bayram, N. (2010). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş AMOS uygulamaları* (1. Baskı). Ezgi Kitapevi.
- Borman, WC & Motowidlo, SJ (1993). Expanding the criterion domain to include elements of contextual performance. In N. Schmitt & W. C. Borman (Eds.), *Personnel selection in organizations*, (pp. 71–98). Jossey-Bass.
- Browne, MW & Cudeck, R. (1992). Alternative ways of assessing model fit. *Sociological Methods & Research*, 21(2), 230-258.
- Brug, J., Aro, AR, Oenema, A., De Zwart, O., Richardus, JH & Bishop, GD (2004). SARS risk perception, knowledge, precautions, and information sources, the Netherlands. *Emerging Infectious Diseases*, 10 (8), 1486–1489. <https://doi.org/10.3201/eid1008.040283>
- Burger, R., Christian, C., Maughan-Brown, B., Rensburg, R. & Rossouw, L. (2020). Covid-19 risk perception, knowledge and behaviour. *National Income Dynamics Study (NIDS)-Coronavirus Rapid Mobile Survey (CRAM)*, 1-21.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 8 (4), 470-483.
- Byrne, BM (2010). *Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications, and programming (Multivariate applications series)*. (Second Edition) Routledge Taylor & Francis Group.
- Cammann, C., Fichman, M., Jenkins, D. & Klesh, J. (1979). The Michigan organizational assessment questionnaire. *Unpublished manuscript, University of Michigan, Ann Arbor*, 71-138.
- Capone, V., Caso, D., Donizzetti, AR & Procentese, F. (2020). University student mental well-being during Covid-19 outbreak: What are the relationships between information seeking, perceived risk and personal resources related to the academic context?. *Sustainability*, 12 (17), 7039. <https://doi.org/10.3390/su12177039>
- Caserotti, M., Girardi, P., Rubaltelli, E., Tasso, A., Lotto, L. & Gavaruzzi, T. (2021). Associations of Covid-19 risk perception with vaccine hesitancy over time for Italian residents. *Social Science & Medicine*, 272, 113688, 1-9. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2021.113688>
- Chi, NTK (2021). Innovation capability: The impact of e-CRM and Covid-19 risk perception. *Technology in Society*, 67, 101725. <https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2021.101725>
- Cihan, E., Pirinççi, CŞ, Gerçek, H., Ünüvar, BS & Demirdel, E. (2020). The knowledge levels, preventive behavior and risk perception on covid-19 of the healthcare students in Turkey. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11 (3), 342-347.
- Cori, L., Bianchi, F., Cadum, E. & Anthonj, C. (2020). Risk perception and Covid-19. *Int. J. Environ. Res. Public Health*, 17, 3114. <https://doi.org/10.3390/ijerph17093114>

- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. & Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları* (2. Baskı). Pegem Akademi.
- Demir, B. & Türkmen, S. (2020). Covid-19 salgının oluşturduğu sağlık riski sonrasında Türk turistlerin tatil beklentilerinin belirlenmesi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4 (3), 2456-2471.
- Develi, A. (2020). *Çalışma yeterliliği, iş tatmini ve görev performansı ilişkisini belirlemeye yönelik bir araştırma* [Doktora Tezi. Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi].
- Ding, Y., Du, X., Li, Q., Zhang, M., Zhang, Q., Tan, X. & Liu, Q. (2020a). Risk perception of coronavirus disease 2019 (Covid-19) and its related factors among college students in China during quarantine. *Plos One*, 15 (8), e0237626. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0237626>
- Ding, Y., Xu, J., Huang, S., Li, P., Lu, C. & Xie, S. (2020b). Risk perception and depression in public health crises: Evidence from the Covid-19 crisis in China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17 (16), 5728. <https://doi.org/10.3390/ijerph17165728>
- Dratva, J., Zysset, A., Schlatter, N., von Wyl, A., Huber, M. & Volken, T. (2020). Swiss university students' risk perception and general anxiety during the Covid-19 pandemic. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17 (20), 7433 <https://doi.org/10.3390/ijerph17207433>
- Dryhurst, S., Schneider, CR, Kerr, J., Freeman, AL, Recchia, G., Van Der Bles, A.M., ... and Van Der Linden, S. (2020). Risk perceptions of Covid-19 around the world. *Journal of Risk Research*, 23 (7-8), 994-1006. <https://doi.org/10.1080/13669877.2020.1758193>
- Duong, HT, Nguyen, HT, McFarlane, SJ & Nguyen, LTV (2021). Risk perception and Covid-19 preventive behaviors: Application of the integrative model of behavioral prediction. *The Social Science Journal*, 1-14. <https://doi.org/10.1080/03623319.2021.1874176>
- Duygun, A. (2021). Tüketicilerin farklı tüketim aktiviteleri bazında Covid-19 risk algılamalarının değerlendirilmesi. *Türkiye Mesleki ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (5), 144-159. <https://doi.org/10.46236/jovosst.888431>
- Fornell, C. & Larcker D. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error, *Journal of Marketing Research*, 18 (1), 39-50.
- Foroudi, P., Tabaghdehi, SAH & Marvi, R. (2021). The gloom of the Covid-19 shock in the hospitality industry: A study of consumer risk perception and adaptive belief in the dark cloud of a pandemic. *International Journal of Hospitality Management*, 92, 102717. <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2020.102717>
- Gerhold, L. (2020). Covid-19: risk perception and coping strategies. *PsyArXiv*. <https://doi.org/10.31234/osf.io/xmpk4>
- Gorini, A., Fiabane, E., Sommaruga, M., Barbieri, S., Sottotetti, F., La Rovere, MT, ... & Gabanelli, P. (2020). Mental health and risk perception among Italian healthcare workers during the second month of the Covid-19 pandemic. *Archives of Psychiatric Nursing*, 34 (6), 537-544. <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2020.10.007>
- Guner, NG, Yurumez, Y., Güneysu, F., Ercan, B. & Ülker, V. (2021). Covid-19 risk perception, knowledge, precautions and information sources between healthcare professionals. *Phoenix Medical Journal*, 3 (1), 20-25. <https://doi.org/10.38175/phnx.877172>
- Hair, JF Jr., Black, WC, Babin, BJ & Anderson, RE (2010). *Multivariate data analysis* (Seventh Edition). Prentice-Hall International Inc.

- Han, Q., Zheng, B., Agostini, M., Bélanger, JJ, Gützkow, B., Kreienkamp, J., ... & PsyCorona Collaboration. (2021). Associations of risk perception of Covid-19 with emotion and mental health during the pandemic. *Journal of Affective Disorders, 284*, 247-255. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2021.01.049>
- Hoşgör, H. & Aközlü, Z. (2021). Sağlık programlarında öğrenim gören öğrencilerin Covid-19'a dair bilgi, önlemlere uyum ve risk algısı düzeylerinin sosyo-demografik özellikler açısından incelenmesi. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi, 7* (1), 181-192.
- Hou, Z., Lin, L., Lu, L., Du, F., Qian, M., Liang, Y., ... & Yu, H. (2020). Public exposure to live animals, behavioural change, and support in containment measures in response to Covid-19 outbreak: A population-based cross sectional survey in China. *Medrxiv*, 1-29. <https://doi.org/10.1101/2020.02.21.20026146>
- Huynh, TL (2020a). The Covid-19 risk perception: A survey on socioeconomics and media attention. *Econ. Bull, 40* (1), 758-764.
- Huynh, TLD (2020b). Data for understanding the risk perception of Covid-19 from Vietnamese sample. *Data in Brief, 30*, 105530. <https://doi.org/10.1016/j.dib.2020.105530>
- Iorfa, SK, Ottu, IF, Oguntayo, R., Ayandele, O., Kolawole, SO, Gandi, JC, ... & Olapegba, PO (2020). Covid-19 knowledge, risk perception, and precautionary behavior among nigerians: a moderated mediation approach. *Frontiers in Psychology, 11*, 3292, 1-10. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.566773>
- Jahangiry, L., Bakhtari, F., Sohrabi, Z., Reihani, P., Samei, S., Ponnet, K. & Montazeri, A. (2020). Risk perception related to Covid-19 among the Iranian general population: an application of the extended parallel process model. *BMC Public Health, 20* (1), 1-8. <https://doi.org/10.1186/s12889-020-09681-7>
- Jawahar, IM & Carr, D. (2007). Conscientiousness and contextual performance. *Journal of Managerial Psychology, 22* (4), 330-349. <https://doi.org/10.1108/02683940710745923>
- Joffe, H. (2003). Risk: From perception to social representation. *British Journal of Social Psychology, 42* (1), 55-73. <https://doi.org/10.1348/014466603763276126>
- Kalkan, M. & Kaya, SN (2007). Evlilik öncesi ilişkileri değerlendirme ölçeğinin (EÖİDÖ) geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 3* (11), 35-40.
- Katra, H. & Korkmaz, NH (2021). Masa başı çalışanların fiziksel aktivite düzeylerine göre Kovid-19 korkusunun incelenmesi (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi örneği). *Route Educational & Social Science Journal, 8* (5), 335-344.
- Kaya, S., Dündar, E., Çakıroğlu, FP & Uzdil, Z. (2021). Adaptation of the fear of 2019 coronavirus disease (covid-19) scale to Turkish culture: A validity and reliability study. *J Cogn Behav Psychother Res, 10* (1), 40-45. <https://doi.org/10.5455/JCBPR.104890>
- Kayri, M. (2009). Araştırmalarda gruplar arası farkın belirlenmesine yönelik çoklu karşılaştırma (post-hoc) teknikleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19* (1), 51-64.
- Kline, RB (2005). *Principles and practice of structural equation modeling* (Second edition), Guilford Publications.
- Krok, D. & Zarzycka, B. (2020). Risk perception of Covid-19, meaning-based resources and psychological well-being amongst healthcare personnel: The mediating role of coping. *Journal of Clinical Medicine, 9* (10), 3225. <https://doi.org/10.3390/jcm9103225>

- Kuang, J., Ashraf, S., Das, U. & Bicchieri, C. (2020). Awareness, risk perception, and stress during the Covid-19 pandemic in communities of Tamil Nadu, India. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17 (19), 7177. <https://doi.org/10.3390/ijerph17197177>
- Ladikli, N., Bahadır, E., Yumuşak, FN, Akkuzu, H., Karaman, G. & Türkan, Z. (2020). Kovid-19 korkusu ölçeği'nin Türkçe güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *International Journal of Social Science*, 3 (2), 71-80.
- Lambert, EG, Hogan, NL & Griffin, ML (2007). The impact of distributive and procedural justice on correctional staff job stress, job satisfaction, and organizational commitment. *Journal of Criminal Justice*, 35 (6), 644-656. <https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2007.09.001>
- Lanciano, T., Graziano, G., Curci, A., Costadura, S. & Monaco, A. (2020). Risk perceptions and psychological effects during the Italian Covid-19 emergency. *Frontiers in Psychology*, 11, 2434. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.580053>
- Lee, J., Lim, H., Allen, J., & Choi, G. (2021b). Effects of learning attitudes and Covid-19 risk perception on poor academic performance among middle school students. *Sustainability*, 13 (10), 5541. <https://doi.org/10.3390/su13105541>
- Lee Y-C, Wu W-L & Lee C-K (2021a). How Covid-19 triggers our herding behavior? Risk perception, state anxiety, and trust. *front. Public Health*, 9, 587439. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2021.587439>
- Leech, NL, Barrett, KC & Morgan, GA (2005). *SPSS for intermediate statistics: Use and interpretation* (Second edition), Lawrence Erlbaum Associates, Publishers.
- Li, J., Pearce, PL, Wu, B. & Morrison, A. M. (2015). The impact of smog on risk perception and satisfaction of international and domestic tourists in Beijing. *Tourism Tribune*, 30 (10), 48-59. <https://doi.org/10.1002/jtr.2055>
- Lohiniva, AL, Sane, J., Sibenberg, K., Puumalainen, T. & Salminen, M. (2020). Understanding coronavirus disease (Covid-19) risk perceptions among the public to enhance risk communication efforts: A practical approach for outbreaks, Finland, February 2020. *Eurosurveillance*, 25 (13), 2000317. <https://doi.org/10.2807/1560-7917.ES.2020.25.13.2000317>
- Malecki, KM, Keating, JA & Safdar, N. (2021). Crisis communication and public perception of Covid-19 risk in the era of social media. *Clinical Infectious Diseases*, 72 (4), 697-702. <https://doi.org/10.1093/cid/ciaa758>
- Napper, LE, Fisher, DG & Reynolds, GL (2012). Development of the perceived risk of HIV scale. *AIDS and Behavior*, 16 (4), 1075-1083. <https://doi.org/10.1007/s10461-011-0003-2>
- Newstrom, JW & Davis, K. (1997). *Organizational behavior: Human behavior at work* (Tenth edition), Mc Graw-Hill.
- Nie, S., Sun, C., Wang, L. & Wang, X. (2021). The professional identity of nursing students and their intention to leave the nursing profession during the coronavirus disease (Covid-19) pandemic, *Journal of Nursing Research*, 29 (2), 1-8. <https://doi.org/10.1097/jnr.0000000000000424>
- Niepel, C., Kranz, D., Borgonovi, F., Emslander, V. & Greiff, S. (2020). The coronavirus (Covid-19) fatality risk perception of US adult residents in March and April 2020. *British Journal of Health Psychology*, 25 (4), 883-888. <https://doi.org/10.1111/bjhp.12438>

- Peres, D., Monteiro, J., Almeida, MA & Ladeira, R. (2020). Risk perception of Covid-19 among Portuguese healthcare professionals and the general population. *Journal of Hospital Infection*, 105 (3), 434-437. <https://doi.org/10.1016/j.jhin.2020.05.038>
- Plohl, N. & Musil, B. (2021). Modeling compliance with Covid-19 prevention guidelines: The critical role of trust in science. *Psychology, Health & Medicine*, 26 (1), 1-12. <https://doi.org/10.1080/13548506.2020.1772988>
- Qian, D. & Li, O. (2020). The Relationship between Risk Event Involvement and risk perception during the Covid-19 Outbreak in China. *Applied Psychology: Health and Well-Being*, 12 (4), 983-999. <https://doi.org/10.1111/aphw.12219>
- Rana, IA, Bhatti, SS, Aslam, AB, Jamshed, A., Ahmad, J. & Shah, AA (2021). Covid-19 risk perception and coping mechanisms: Does gender make a difference?. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 55, 102096. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2021.102096>
- Renn, O. (1998). Three decades of risk research: accomplishments and new challenges. *Journal of Risk Research*, 1 (1), 49-71. <https://doi.org/10.1080/136698798377321>
- Rodriguez-Besteiro, S., Tornero-Aguilera, JF, Fernández-Lucas, J. & Clemente-Suárez, VJ (2021). Gender differences in the Covid-19 pandemic risk perception, psychology and behaviors of spanish university students. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18 (8), 3908. <https://doi.org/10.3390/ijerph18083908>
- Rogers, RW (1975). A protection motivation theory of fear appeals and attitude change. *The Journal of Psychology*, 91 (1), 93–114. <https://doi.org/10.1080/00223980.1975.9915803>
- Rosenstock, IM (1966). Why people use health services. *The Milbank Memorial Fund Quarterly*, 44 (3), 94–127. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0009.2005.00425.x>
- Samadipour, E., Ghardashi, F. & Aghaei, N. (2020). Evaluation of risk perception of Covid-19 disease: A community-based participatory study. *Disaster Medicine and Public Health Preparedness*, 1-8. <https://doi.org/10.1017/dmp.2020.311>
- Serwaa, D., Lamptey, E., Appiah, AB, Senkyire, EK, & Ameyaw, JK (2020). Knowledge, risk perception and preparedness towards coronavirus disease-2019 (Covid-19) outbreak among Ghanaians: A quick online cross-sectional survey. *The Pan African Medical Journal*, 35 (Suppl 2), 1-7. <https://doi.org/10.11604/pamj.supp.2020.35.2.22630>
- Sjöberg, L. (2003). Distal factors in risk perception. *Journal of Risk Research*, 6 (3), 187-211. <https://doi.org/10.1080/1366987032000088847>
- Sjöberg, L. (2004). Explaining individual risk perception: The case of nuclear waste. *Risk Management*, 6 (1), 51-64. <https://doi.org/10.1057/palgrave.rm.8240172>
- Soto-Rubio, A., Giménez-Espert, MDC, & Prado-Gascó, V. (2020). Effect of emotional intelligence and psychosocial risks on burnout, job satisfaction, and nurses' health during the Covid-19 pandemic. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17 (21), 7998. <https://doi.org/10.3390/ijerph17217998>
- Tabachnick, BG & Fidell, LS (2013). *Using multivariate statistics* (Sixth edition). Pearson.

- Taghrir, MH, Borazjani, R. & Shiraly, R. (2020). Covid-19 and Iranian medical students; a survey on their related-knowledge, preventive behaviors and risk perception. *Archives of Iranian Medicine*, 23 (4), 249-254. <https://doi.org/10.34172/aim.2020.06>
- Tekkurşun Demir, G., Cicioğlu, H., & İlhan, E. (2020). Sporcuların yeni tip koronavirüse (Covid-19) yakalanma kaygısı ölçeği (SYTKYKÖ): Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *International Journal of Human Sciences*, 14 (2), 458-469. <https://doi.org/10.14687/jhs.v17i2.5988>
- Tett, RP & Meyer, JP (1993). Job satisfaction, organizational commitment, turnover intention, and turnover: path analyses based on meta-analytic findings. *Personnel Psychology*, 46 (2), 259-293. <https://doi.org/10.1111/j.1744-6570.1993.tb00874.x>
- Turan, İ., Şimşek, Ü. & Aslan, H. (2015). Eğitim araştırmalarında likert ölçeği ve likert-tipi soruların kullanımı ve analizi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30 (1), 186-203.
- Ülbeği, İD, Özgen, HM & Özgen, H. (2014). Türkiye’de istismarcı yönetim ölçeğinin uyarlaması: Güvenirlik ve geçerlik analizi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23 (1), 1-12.
- Ünlü, O. & Yürür, S. (2011). Duygusal emek, duygusal tükenme ve görev/bağlamsal performans ilişkisi: Yalova’da hizmet sektörü çalışanları ile bir araştırma. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (37), 183-207.
- Varasteh, S., Esmaeili, M. & Mazaheri, M. (2021). Factors affecting Iranian nurses’ intention to leave or stay in the profession during the Covid-19 pandemic. *International Nursing Review*, 1-11. <https://doi.org/10.1111/inr.12718>
- Veerasamy, C., Sambasivan, M. & Kumar, N. (2013). Individual skills based volunteerism and life satisfaction among healthcare volunteers in Malaysia: role of employer encouragement, self-esteem and job performance, a cross-sectional study. *PloS One*, 8 (10), e77698. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0077698>
- Wahed, WYA, Hefzy, EM, Ahmed, MI, & Hamed, NS (2020). Assessment of knowledge, attitudes, and perception of health care workers regarding Covid-19, a cross-sectional study from Egypt. *Journal of Community Health*, 45 (6), 1242-1251. <https://doi.org/10.1007/s1090-0-020-00882-0>
- West, SG, Finch, JF & Curran, PJ (1995). Structural equation models with nonnormal variables: Problems and remedies. In R. H. Hoyle (Ed.), *Structural equation modeling: Concepts, issues, and applications* (pp. 56-75). Sage Publications, Inc.
- Wise, T., Zbozinek, TD, Michelini, G., Hagan, CC & Mobbs, D. (2020). Changes in risk perception and self-reported protective behaviour during the first week of the Covid-19 pandemic in the United States. *Royal Society Open Science*, 7 (9), 200742. <http://dx.doi.org/10.1098/rsos.200742>
- Witte, K. (1992). Putting the fear back into fear appeals: The extended parallel process model. *Communication Monographs*, 59 (4), 329-349. <https://doi.org/10.1080/03637759209376276>
- Worthington, RL & Whittaker, TA (2006). Scale development research: A content analysis and recommendations for best practices. *The Counseling Psychologist*, 34 (6), 806-838. <https://doi.org/10.1177/0011000006288127>
- Xie, K., Liang, B., Dulebenets, MA & Mei, Y. (2020). The impact of risk perception on social distancing during the Covid-19 pandemic in China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17 (17), 6256. <https://doi.org/10.3390/ijerph17176256>

- Yan, J., Kim, S., Zhang, SX, Foo, MD, Alvarez-Risco, A., Del-Aguila-Arcentales, S. & Yáñez, JA (2021). Hospitality workers' Covid-19 risk perception and depression: A contingent model based on transactional theory of stress model. *International Journal of Hospitality Management*, 95, 102935. <https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2021.102935>
- Yang, S. & Cho, SI (2017). Middle East respiratory syndrome risk perception among students at a university in South Korea, 2015. *American Journal of Infection Control*, 45 (6), e53-e60. <http://dx.doi.org/10.1016/j.ajic.2017.02.013>
- Yaşlıoğlu, MM (2017). Sosyal bilimlerde faktör analizi ve geçerlilik: Keşfedici ve doğrulayıcı faktör analizlerinin kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 46 (Özel sayı), 74-85.
- Ye, M. & Lyu, Z. (2020). Trust, risk perception, and Covid-19 infections: Evidence from multilevel analyses of combined original dataset in China. *Social Science & Medicine*, 265, 113517. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2020.113517>
- Yeşiltaş, MD (2021). İş becerikliliğinin iş-aile yaşam çatışması ile ilişkisinde rol belirsizliğinin rolü. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 30 (1), 205-218. <https://doi.org/10.35379/cusosbil.845393>
- Yıldırım, M., Geçer, E. & Akgül, Ö. (2021). The impacts of vulnerability, perceived risk, and fear on preventive behaviours against Covid-19. *Psychology, Health & Medicine*, 26 (1), 35-43. <https://doi.org/10.1080/13548506.2020.1776891>
- Yıldırım, M. & Güler, A. (2020). Factor analysis of the Covid-19 perceived risk scale: A preliminary study. *Death Studies*, 1-8. <https://doi.org/10.1080/07481187.2020.1784311>
- Yiğitöl, B. & Büyükmumcu, S. (2021). Covid-19 korkusu, kişilik özellikleri, iş performansı ve işten ayrılma niyeti arasındaki yordayıcı ilişkilerin incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17 (Pandemi Özel Sayısı), 1-1. <https://doi.org/10.26466/opus.890502>
- Zeballos Rivas, DR, Lopez Jaldin, ML, Nina Canaviri, B., Portugal Escalante, LF, Alanes Fernández, A. M. and Aguilar Ticona, JP (2021). Social media exposure, risk perception, preventive behaviors and attitudes during the Covid-19 epidemic in La Paz, Bolivia: A cross sectional study. *PloS One*, 16 (1), e0245859. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0245859>
- Zhan, L., Zeng, X., Morrison, A. M., Liang, H. & Coca-Stefaniak, JA (2020). A risk perception scale for travel to a crisis epicentre: Visiting Wuhan after Covid-19. *Current Issues in Tourism*, 1-18. <https://doi.org/10.1080/13683500.2020.1857712>
- Zhang, X., Bian, L., Bai, X., Kong, D., Liu, L., Chen, Q. & Li, N. (2020). The influence of job satisfaction, resilience and work engagement on turnover intention among village doctors in China: A cross-sectional study. *BMC Health Services Research*, 20 (283), 1-11. <https://doi.org/10.1186/s12913-020-05154-0>
- Zhong, Y., Liu, W., Lee, TY, Zhao, H. & Ji, J. (2021). Risk perception, knowledge, information sources and emotional states among Covid-19 patients in Wuhan, China. *Nursing Outlook*, 69 (1), 13-21. <https://doi.org/10.1016/j.outlook.2020.08.005>

Yazar Katkı Oranı

Araştırma hipotezlerinin oluşturulması, uygun yöntemin seçimi ve analizlerin yapılması başta olmak üzere 2. yazarın araştırmaya katkısı %50'dir. Araştırmanın diğer süreçleri için birinci yazarın katkı oranı %50'dir.